

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

2011 GRUODŽIO 31 d.

DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS

Nr. 47 (158)

LAIKAS IR TAVO SIELA

Štai dar vieneri metai nuplaukia į tą laiko pusę, kurią mes vadiname praeitimi. Nors ji ir liudija tai, kas jau įvykę, nepakeičiama, sustingę ir sumarmurėję, tačiau ji visuomet gyva. Neturėdami jos, neturėtume ir dabarties. Meilė, atjauta, kaltė, atgaila, dėkingumas, tikėjimas, teisingumo troškimas – argi, to neprisimindami, mes apskritai galėtume vadintis žmonėmis?.. Ar ne beprasmiška atrodytų ateitis, jei jos kaip to paties Laiko medžio šaknų nemaitintų praeitis?..

Ir argi ne naivūs yra žmonės, kurie dėl ateities linę nubraukti visą praeitį?.. Dažniausiai, žinoma, tuo naudojamos politikos srityje, bet ne išimtis ir visuomeninis gyvenimas, ir kultūrinė aplinka. Žinoma, politikų naivumu neapkaltsi – dėl savo interesų jie bevelėtų pamiršti ne tik praeitį, bet ir tai, kad Žemė sukasi aplink Saulę. Tačiau kodėl laiką kaip egzistencinės patirties sąvoką iš savo gyvenimo šiandieną linę išbraukti paprastas žmogus?.. Nepripažindamas savo kaltės, žmogiškojo ribotumo, to, kad žmogus gyvena ir miršta klysdamas ir atgailaudamas... Dabarčiai šiandien tarsi suteikiama savotiška neklystamumo padėtis, lyg visa tai, kas dabar vykta, būtų teisinga ir neginčijama, ir šią padėtį užtikrintų civilizacijos laimėjimai, visuomenės gerovė, žmogaus teisių deklaravimas.

Bet ar tai nėra Majos šydas?..

Ar žmogus, tegu ir apsuptas saugios civilizacijos plėvelės, visgi nėra bejėgis ir nuogas, ypač egzistencinių iššūkių akivaizdoje?.. XX amžiaus filosofai egzistencialistai tuos iššūkius vadino riba, už kurios plyti žmogui nepavaldžios dimensijos – laikas ir erdvė. Ir čia jau reikia kreiptis į Kažką, kas yra už laiko ir erdvės, už žmogaus pažinimo ribų.

Be šito kreipimosi, be šito žvilgsnio į laiko ir erdvės širdį žmogaus praeitis, ateitis ir dabartis – negyvybinga, Laiko medžio šaknys plevena erdvėje kaip gražūs ir gležni voratinkliai, užuot laikęsi gyvybės šerdies.

Be laiko priežastingumo laikas atrodo baises ir beprasmiškas. Jei-gu seniau jis žmones glumindavo ir versdavo gūžtis, o galbūt – ir kariauti, pamirštant *memento mori* kruvinose kautynėse ir smuklėse, tai dabar egzistencinę laiko esmę kaip žvakės liepsnelę savo pirštinėta ranka nesunkiai uždusina pramogų kultūra, jos *credo* ir tikslui apibūdinti puikiai tinka posakis „užmušti laiką“.

Užtat jeigu angelas pakutens tau kaktą vėsia sparno plunksna, nebūk tikras, ar tai tikrai Viešpaties siūsta būtybė – juk ir velnias turi savuosius angelus. Juos mini ir Naujasis Testamentas, tik žmonės neretai tai primiršta, jiems paprasčiausiai patogiau skirstyti nežemiškas būtybes į rūšis pagal Ch. Darwino teoriją. O juk būtent laiko atžvilgiu angelai yra nevienodi. Vieni turi daugiau, kiti – mažiau laiko.

Ir būti stovykloje tų, kurie turi mažiau laiko, užtat vagia jį iš mūsų, šiandien yra visiškai įprastas dalykas. Jei nekvestionuosi vertybių, nebandysi iškreipti gyvenimo pagrindų, iškreivinti tiesos, niekada nebūsi populiarus. Juk bene visi garsiausi bestseleriai ir populiariausi filmai paremti iškreipta tiesa. Ji taikosi į pačią jautriausią auditoriją – vaikus. Ji nebeliudija metafizinės laiko didybės. Ji vėl verčia mus gūžtis iš siaubo prieš jo beprasmiškumą. Todėl ir į angelus žvelkite atsargiai – juk visas Pandemoniumas kadaise gyveno danguje.

Bet aš tikiu, kad gerasis angelas stovi ant metų slenkščio. Nebūtina jo matyti – žmogaus akys tokios trumparegės. Galima jį pajusti, vėjui dvelktelint pro šalį. Žvaigždei ištirpstant po užmerktais vokais. Sapne besileidžiant į milžinišką nužydėjusios violetinės pienės galvutę – galbūt joje gimė laikas ir tavo siela.

Jonas Benamis

Sostai (detalė). XII–XVI a. Krikščytklos kupolas, Florencija.

* * *

Nors nečionykštės įsimynė pėdos
Miruolių būsto linkui smiltyse,
Tačiau ne žemėj mūs klajonių vietos,
Ne danguje mirtingojo dvasia...

Pilna kančių, pavojų ir laukimo
Mus gūžiai gobia žemės sutema,
Bet nepažįsta Dievas ištrėmimo,
Ir nemalonė širdžiai svetima...

Dienos vaizdus, nakties žvaigždynų ugnį,
Audras ir tylą tuokia visada,
Mus vainikuoja ta pati bedugnė –
Padangės mirksnis, žemės valanda.

Jurgis Baltrušaitis, 1920 12 21

Iš rusų k. vertė Linas Broga

Kitame numeryje:

- A. Guščius. „Lietuva bus atpirkta laisvei“
- V. Juodpusis. Smuikininkė D. Stulgytė-Schmalenberg
- Apie nežinomą autorių Praną Dovalgą

Redaguoja Renata Šerelytė rainbow.vilnius@gmail.com
Maketuoja Jonas Kuprys

Šio šeštadienio Kultūros turinys

- 1-as psl. Jonas Benamis. Laikas ir tavo siela
- 2-as psl. Anelė Butkuvienė. Užmirštas vardas
- 3-as psl. „Ir suspaudžia tavo širdį tolimas dangus...“
- 4-as psl. A. Jakavonytė. Pranokęs laiką ir save
- 5-as psl. Šventėms – naujas „Lituanus“ numeris
- 6-as psl. Ištikimieji. V. Kluoniaus Golgotos kelias (VI)
- 7-as psl. 2011 m. „Kultūros“ turinių rodyklė

P. Sirutyte-Lastiene su savo mokyklėlės mokiniais

UŽMIRŠTAS VARDAS

ANELĖ BUTKUVIENĖ

Iškilios ir daug nuveikusios asmenybės – Petronėlės Sirutytės-Lastienės vardą ir darbus dengia užmaršties skraistė. O juk ji dar ankstyvoje jaunystėje carinės spaudos metais dalyvavo lietuviškoje veikloje, Nepriklausomoje Lietuvoje garsėjo kaip iškili pedagogė, vertėja, aktyvi skautė. Nacistinės okupacijos metais, rizikuodama ne tik saugumu, bet ir gyvybe, ši kilni moteris gelbėjo žydų vaikus. Antrosios sovietinės okupacijos metais ji buvo rezistentų gretose ir už tai atkentėjo stalininiame lageryje. Grįžusi iš lagerio su palaužta sveikata tęsė kultūrininkės darbą – rinko ir siuntė lituanistinę medžiagą Bostone leidžiamai „Lietuvių enciklopedijai“.

Mokymosi metai

Gimė Petronėlė Sirutyte 1897 m. rugpjūčio mėn. 9 d., Dalginės kaime, netoli Liudvinavo (dabar Marijampolės raj.) pasiturinčioje Suvalkijos ūkininkų Felikso Siručio ir Magdalenos Bliūdžiūtės šeimoje. Sodyba buvo labai gražioje vietoje tarp Dovinės ir Šešupės upių, sumaniai tvarkoma, augo didelis sodas, jame buvo bitynas. Tėvas – Feliksas Sirutis – caro laikais dalyvavo slaptos knygnešių „Sietyno“ draugijos veikloje, už tai 1897 m. buvo suimtas ir ištremtas. Į Lietuvą grįžo tik panaikinus spaudos draudimą. Motina buvo irgi iš lietuvių pasiaukojusios šeimos, jos brolis Juozas taip pat priklausė „Sietyno“ draugijai.

Petronėlės šeimoje buvo vyriausia, be jos dar augo penkios seserys ir du jaunesni broliai. Visi vaikai įgijo aukštąjį išsilavinimą. Mergaitė mokėsi privačioje K. Breverniūtės mergaičių gimnazijoje, įsteigtoje 1906 m. (Nuo 1907 m. Marijampolėje veikė pirmoji Lietuvoje aukštesnio tipo lietuviška mokykla – „Žiburio“ draugijos įsteigta mergaičių progimnazija. Joje inspektore dirbo Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana).

Gimnazijoje buvo dėstoma rusiškai, tik tikybos pamokos – lietuviškai. Buvo viena savaitinė lietuvių kalbos pamoka, nes po spaudos draudimo panaikinimo ją dėstyti buvo leidžiama visose Lietuvos mokyklose. Sirutytės lietuvių kalbos mokytojas buvo Petras Kriaučiūnas (1850 – 1916). Klasėje dauguma moksleivių buvo rusų karininkų, lenkų valdininkų, žydų pirklių ir amatininkų dukros. Visos lietuviukės buvo iš kaimo, todėl klasės draugės jas laikė muzikėmis ir nebendraudavo. Lietuvių jaunimas iš mergaičių ir berniukų gimnazijų bendravo tarpusavyje, būrėsi į kuopeles. Labai aktyvi buvo Marijampolės aušrininkų kuopelė, o penkiolikmetė Petronėlė buvo viena iš aušrininkų vadovų. Susibūrimuose jaunimas pristatydavo referatus aktualiausiomis temomis, skelbdavo juos „Aušrinės“ žurnale. Kiekvienais metais kuopelės nariai surengdavo lietuvišką vaidinimą, kurie vykdavo slaptai, kaime, toliau nuo žandarų akių,

nes rengėjai neprašydavo labai sunkiai gaunamo leidimo. Ypač išpūdingas vakarėlis vyko 1914 m., minint spaudos atgavimo dešimtmetį. Kaip rašo savo atsiminimuose Lastienė, tada aušrininkai „suvaicino Paporonio ‘Beauštanti aušrelė’“. [...] Chorą parengė tuometinis Marijampolės vargonininkas J. Bendorius. Buvo perskaityti referatas apie spaudos draudimą, V. Kudirkos „Lietuvos tilto atsiminimai“ (Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraštynas, f. 161, b. 3, l. 6). Viena pagrindinių artisčių visada būdavo Sirutyte. Kaip atsimena, jai pačiai reikėjo išspręsti dilemą, kuo būti – mokytoja ar artiste? (ten pat, b. 5, l. 2)

1915 m., priartėjus Pirmojo pasaulinio karo frontui, Marijampolės gimnazijos evakavosi į Rusiją ir įsikūrė Voroneže. Šiame mieste 1916 m. Petronėlė Sirutyte baigė gimnaziją ir išvažiavo į Maskvą, įstojo į universitetą studijuoti istorijos.

Veikla Nepriklausomoje Lietuvoje

Į Lietuvą mergina grįžo po Bresto taikos sutarties pasirašymo su karo pabėgėlių banga 1918 metų vasarą ir apsisistojė tėviškėje. Tuomet Marijampolėje buvo steigiamos dvi gimnazijos – „Žiburio“ draugijos, vėliau pavadinta Rygiškių Jono (Jono Jablonskio) vardu ir privati realinė gimnazija, įsteigta advokato Andriaus Bulotos ir gydytojo Stasio Matulaičio. Ji veikė iki 1925 m. Petronėlė tapo šios gimnazijos istorijos mokytoja. Netrukus ji ištekojo už savo kolegos mokytojo, vėliau – advokato, poeto Adomo Lasto (1887–1961).

Realinės gimnazijos kolektyvas įsteigė savi-veiklinį Liaudies teatrą, pradėjusį veikti 1920 m. sausio 1 d. Iniciatoriumi buvo Albinas Iešmanta, mokėsis teatro meno Varšuvoje. Jo iniciatyvai pritarė bendradarbiai iš realinės gimnazijos, kiti Marijampolės inteligentai. Liaudies teatro entuziastų gretose buvo Petronėlė ir Adomas Lastai. Vaidinimai vykdavo realinės gimnazijos salėje. Bilietai į spektaklius būdavo pigūs, o kareiviams nemokami. Po vaidinimų visada vykdavo šokiai. Per penkerius metus Liaudies teatro artistai pastatė 15 spektaklių. Tai buvo lietuvių autorių veikalai (Žemaitės „Apsiriko“, Keturakio „Amerika pirtyje“, G. Landsbergio-Žemkalnio „Blinda“), pasaulinė klasika (H. Ibseno „Šmėklos“, A. Čechovo „Dėdė Vania“). Petronėlė Lastienė suvaicino nemažai vaidmenų (Liūdos Rasteikienės-Mažylytės prisiminimų apie Petronėlę Sirutyte-Lastienę kopija, l. 2 – Autorės asmeninis archyvas).

Tuo metu labai pablogėjo Adomo Lasto sveikata, jis susirgo plaučių tuberkulioze. Kai vyro sveikata sustiprėjo, Lastai persikėlė į Kauną. Adomas pradėjo verstis advokato praktika, Petronėlė tęsė studijas Kauno Vytauto Didžiojo universitete, ja-

me 1923 metus įgijo istorikės diplomą. Vakarais dirbo mokytoja Kauno suaugusių gimnazijoje. Po kurio laiko ji įsteigė savo privačią mokyklėlę, kurioje rengdavo vaikus stojimui į gimnaziją. Mokyklėlė veikė Lastų nuomojamame keturių kambarių bute Daukanto gatvėje. Ten pat buvo ir advokato Adomo Lasto kabinetas. Mokyklėlė buvo nedideliame kambaryje, jame stovėjo vaikiški staleliai ir kėdutės, ant sienos kabėjo rašomoji lenta. Mokiniai būdavo 10–12 berniukų ir mergaičių, daugiausia draugų ar giminių vaikai. Mokslas trukdavo trejetą metų, po to vaikai laikydavo stojamuosius egzaminus į gimnazijas. Kaip atsimena viena jos mokinių, pamokų pabaigoje mokytoja visada skaitydavo pasakas. Mokyklėlėje mokėsi Stasys Lozoraitis (1924–1994), 1993 m. kandidatavęs į Lietuvos prezidentus, vadintas „vilties prezidentu“, Ramutė Jablonskytė-Rimantienė (g. 1921), vėliau – garsi archeologė, akmens amžiaus tyrinėtoja Lietuvoje. Mokyklėlė veikė iki 1936 m. Be pedagoginio darbo, Petronėlė nemažai vertė iš užsienio kalbų. Ji buvo aktyvi skautė, keletą metų redagavo skautišką žurnalą „Vadovė“.

Nutraukusi mokyklėlės veiklą, Lastienė dirbo istorijos mokytoja Kauno Šančių, o vėliau „Aušros“ mergaičių gimnazijose. Tuo metu ji išsiskyrė su savo vyru Adomu. Dirbdama gimnazijoje pasižymėjo kaip aukštos kvalifikacijos pedagogė, nors buvo reikli, mokiniai ją mėgo ir gerbė. Rūpinosi savo profesine kompetencija, parengė ir išleido istorijos vadovėlių. Vytauto Didžiojo universiteto istorikai, žinodami jos gilią istorijos žinias, pavedė Petronėlei Lastienei parengti Lietuvos miestų ir miestelių istoriją. Šio darbo ėmėsi su dideliu entuziazmu, bet istorinės pervartos sutrukdė darbą baigti.

Okupacijų metais

Pirmoji sovietinė okupacija, prasidėjusi 1940 m. birželį, skaudžiai palietė Petronėlės artimuosius. Jos du jaunesnieji broliai 1941 m. birželį buvo išvežti į lagerius. Vyresnysis – agronomas Jonas Sirutis, baigęs Dotnuvos Žemės ūkio akademiją, lageryje žuvo. Jo žmoną Onutę ištrėmė į šiaurę, prie Laptevų jūros, ten mirė Onutės ir Jono sūnelis. Jaunėlis Juozas – Vytauto Didžiojo universiteto Technikos fakulteto studentas pateko į lagerį Sverdlovsko srityje, o po lagerio ištremtas į Kazachstaną, ten mirė. Stengdamasi gelbėti brolius, Petronėlė Lastienė nuvyko į Vilnių, pas seną pažįstamą marijampolietį Andrių Bulotą, kuris tada buvo sovietinės Lietuvos Aukščiausios Tarybos juridinio skyriaus vedėjas. Jis buvo bejėgis padėti, nes viską tvarkė galinga Maskvos ranka.

Prasidėjusi nacių okupacija atnešė naujų baisumų, prasidėjo žydų naikinimas. Petronėlė Lastienė kartu su savo draugėmis – dantų gydytoja Brone Pajėdaitė, mokytoja Veronika Žvironaitė ir Ona Leonaite-Kairiene iš karto pradėjo žydų vaikų gelbėjimą. Liūdos Rasteikienės liudijimu, į

tetos Petronėlės butą po vieną būdavo atvedami žydų vaikai. Jie kurį laiką ten pabūdavo, kol jiems surasdavo saugią vietą. Taip buvo išgelbėti Jurgis Teperis, Tamara Lazerson, Lilijana Levintoff, Bela Gurvič ir kt. (Ten pat, l. 2). Tamara Lazerson apie savo pabėgimą iš geto ir slaptumą pas Petronėlę Lastienę atsiminimuose rašė: *Aš dirbau Gumos fabrike prie konvejerio kaip ir pridera penkiolikmetė. [...] Staiga mane iškviečia į kontorą. Ir dabar prisimenu savo pergyvenimus – kaip aš ten pasirodysiu tokia nešvari, nuskurusi, nelaiminga. Kontoroje sėdėjo nepažįstama moteris. Ji manęs paklausė, ar aš prisimenu savo mokytoją Petronėlę Lastienę ir ar norėčiau eiti pas ją. Kurgi nenorėsi, noriu, labai noriu! Nepažįstamoji buvo Bronė Pajėdaitė. [...] 1944 metų balandžio 7-ta diena. Aš pabėgu iš geto. Taigi einu, einu pas savo istorijos mokytoją iš Kauno 5-osios gimnazijos – Petronėlę Lastienę. Jinai pažadėjo priimti mane. Perėjusi per visą miestą, pagaliau pasiekiu Donelaičio gatvę. Gatvė pasisuka ir pereina į akligatvį. [...] Ankstyvas rytas, kažkur gieda gaidys. Girdisi muzika. Aš trypčioju prie vartelių. Lyg ir ankstoka dar belstis pas žmones, ne-*

Nukelta į 3 psl.

P. Lastienė savo gyvenimo saulėlydžio metu

Atkelta iš 2 psl.

patogu. Bet negaliu ir labai ilgai čia užsilaikyti. Aš juk už įstatymo ribų, neturiu teisės čia būti... Lėtai pakylu laiptais. Trečiame aukšte pasibeldžiu į vos vos pridarytas duris ir iš karto papuoļu į savo mokytojos glėbį. Pasirodo, manęs čia laukė! Petronėlė iš karto kažkam skambina ir praneša, kad atėjo Elenutė. Ar tai aš Elenutė? Keista... Petronėlė man duoda gimimo liudijimą, niekada anksčiau aš nesu mačiusi tokių dokumentų. Ten aiškiai parašyta, jog aš esu Elenutė Savickaitė, Aldonos duktė. Petronėlė Lastienė buvo graži vidutinio amžiaus moteris. Kažkas didingo buvo joje, elgėsi labai oriai, lyg jausdama savo vertę, drąsi ir ryžtinga, žavinga ir išsilavinusi. [...]Petronėlė skyrė man vieną iš dviejų savo kambarių ir pasakė, kad čia ką tik gyveno Lietuvos Prezidento Stulginskio duktė. Detaliau aš neklausinėju ir nesistebėjau, kadangi buvau įpratusi niekuo nesistebėti ir nieko neklausinėti. (citauta pagal www.jmuseum.lt/index.aspx?...). Kai slapstytis pas Petronėlę Lastienę pasidarė nesaugu, tada mergaitę globojo mokytoja Veronika Žvironaitė, o vėliau – Petronėlės sesuo Vera Efertienė su vyru Petru, gyvenę Pakamačių dvare Rokiškio rajone.

1944 metų vasarą, jau artėjant frontui, Petronėlė Lastienė su savo bičiuliais ėmėsi organizuoti Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugiją. Buvo sudaryta draugijos valdyba, pirmininku tapo profesorius medikas Pranas Mažylis (1885–1966). Tada Kaune iš okupacinės vokiečių valdžios Petronėlė Lastienė Raudonojo kryžiaus vardu išprašė pigių maisto produktų ir apleistos valgyklos virtuvėje Laisvės alėjoje virė sriubą, ją nemokamai dalijo miesto varguomenėi. Lastienei talkininkavo jos mokinės iš „Aušros“ gimnazijos. Deja, ši veikla neilgai tetruko, nes visai priartėjo frontas, Kaunas ištuštėjo. Žmonės masiškai bėgo iš miesto, vieni – bijodami artėjančių karo veiksmų, kiti – sovietinės valdžios grįžimo, nes visų atmintyje buvo įsirėžę pirmosios sovietinės okupacijos baisumai. Tarp pabėgėlių atsидūrė ir Petronėlės Lastienės seserys su šeimomis: Albina Čepėnienė su vyru Pranu Čepėnu (1899–1980), žymiu Lietuvos istoriku ir dukryte Ina, pasiekė Čikagą, gydytoja Aldona Mikužienė, jos vyras gydytojas Jonas Mikužis ir dvi dukrytės – Australiją, Adelaidą, agronomė Vera Efertienė ir Petras Efertas – Kanadą. Jos niekada nebesusitiko. Savo artimiesiems Petronėlė dažnai kartodavo: „Leistų mane, pėsčia pas juos nueičiau.“ (Liūdos Rasteikienės atsiminimai, l. 4...)

1944 m. rugpjūčio 1 d. sovietinė kariuomenė užėmė Kauną, prasidėjo antroji sovietinė okupacija. Prie Vytauto Didžiojo Kauno universiteto pradėjo veikti darbininkų-valstiečių kursai, kurie turėjo padėti jaunuoliams baigti vidurinį mokslą. Petronėlė Lastienė tapo tų kursų direktore. Su okupacine valdžia ji nesusitaikė ir nuo pirmųjų okupacijos dienų įsijungė į rezistencinę veiklą. Visą sąmoningą gyvenimą puoselėjusi lietuviybę, moteris buvo giliai įsitikinusi, kad tik aktyvus priešinimasis okupantams gali prisidėti prie greito Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo. Gyvendama legaliai, Lastienė palaikė ryšius su rezistencinio pogrindžio veikėjais, gaudavo iš jų padirbtų pasų, kurie buvo reikalingi asmenims legalizuotis. Jos bute buvo pagrindinės spaustuvės įranga. Kartu su diplomatu Petru Klimu, profesoriumi Tadu Petkevičiumi, kunigu Petru Rauda Petronėlė Lastienė rengė memorandumą, siekdami informuoti Vakarų pasaulio visuomenę apie padėtį Lietuvoje ir taip tarptautiniu mastu išskirti Nepriklausomybės atkūrimo klausimą. Memorandumo rengėjai ieškojo būdų, kaip parengtą dokumentą perduoti į Vakarus. Kaip liudija savo atsiminimuose Liūda Rasteikienė, Lastienė kreipėsi pagalbos į aukštą Lietuvos katalikų bažnyčios hierarchą (ten pat). Jis, suvokdamas situacijos beviltiškumą ir pavojingumą, atsakė padėti, nes katalikų dvasininkai buvo ypač persekiojami, patyrė didžiules represijas, jau buvo įkalintas Lietuvos katalikų bažnyčios vyskupas Vincentas Borisevičius (1887–1946), netrukus buvo suimtas vyskupas Mečislavas Reinys (1884–1953).

Enkavedistai memorandumo rengėjus susekė, visi buvo suimti. Petronėlė Lastienė suėmė 1946 m. balandžio mėnesį. Moters bute buvo atlikta nuodugni krata. Laimei, enkavedistams nepavyko rasti šapirografo, kurį po Lastienės arešto gimi-

Nukelta į 6 psl.

„IR SUSPAUDŽIA TAVO ŠIRDĮ TOLIMAS DANGUS“ ...

Leonardas Gutauskas

Ledėjančios prielaukos. Šiaurės šalnų
Apdegintos grandys tilvikų.
Ir tau nebereikia gruoblėtų kalnų,
Ir viskas aplinkui, kaip miegant, kilnu,
Ir nieko daugiau neįvyko.
Jau visko užtenka. Pripildo žiema
Krantų apšerkšnįjusį indą
Raminančios santarvės. Miega žema,
Pablyškus, baugšti, užsnigta žaluma:
Ledinėm lelijom suspindo.
Ir plinta nuo šiaurės pirminė šviesa,
Sugrįžta į sningantį kraują,
Apnuogina seklumas... „Ar netiesa,
Jog tau artima paslaptina vėsa, –
Kur sėkloms kelius pranašauja?“

Stasys Jonauskas

ŽVAIGŽDĖS

Mes artėjame, jos tolsta
Iš vidaus: tiesa
Ta pati – ji ant kaktos tau –
Amžina šviesa

Ar akimirkos apgaulė,
Kai gelsvi miškai
Ir žemelė, ligi kaulų
Gulanti minkštai,

Jau ne balso laukia – aido
Iš tenai – ar mes
Kai sumirga prie pat veido
Spalio naktimis?

Jas, akis atmerkęs, girdi
Miegantis žmogus.
Ir suspaudžia tavo širdį
Tolimas dangus.

Pasitikti jų atėjom,
Laukia? – nežinai.
Tolsta jos, o mes artėjam
Ten, kur – amžinai.

Henrikas Algis Čigriejus

ŽIEMOS VIEŠNAGĖ

Žiemą, kai atvažiuosime į svečius,
Suvažiuos ir visi pasimirę giminės,
Bus tad kalbelės, be galo kalbos
Apie pasaulius nežinomus.

Sustabdysim mėnulį – ta lempa balta
Naktį kitą kabės virš vidužiemio –
Ant stalo šviesu ir šviesu lig miškų,
Lig vilko meldimo tolimo.

Vien tik melo baisu, o mirties nebaisu –
Garantuos mums užkaušę numirėliai,
Va žiemos vidury, va baltam pakely
Pramogėlė nedidelė.

Aidas Marčėnas

ŽIŪRĖK ERŠKĖTIS

žiūrėk erškėtis dega vandeny
tykiam upėkšny almančiam į rytą
yra kančia ir ji bus įrašyta
pačiam giliausiam sielos šuliny

kur keistos pėdos veda prie vandens
tarytum vienaaragiai būtų gėrę
dar kelyje dažnai pasivaidens
šie vandenys per naktį nuskaidrėję

išaušus veidui paukštis virš galvos
vingiuotas takas pro medžius į dieną
keliauk ir kai nužengsi nuo kalvos
atmink ir mano žodžių mėnesieną

nes ši naktis neturi pabaigos

Antanas A. Jonynas

SENTIMENTALUS

Ant besvorių voratinklio gijų
žvilga ašaros tyliai nukritę
lyg lietūs būtų naktį nuliję
ant besvorių voratinklio gijų

laibos šakos aukštai susiviję
tuos voratinklius laiko ant vėjo
liūdnas ašaras vėjui dalija
laibos šakos aukštai susiviję

o padangė aukšta ir gili jau
nuo voratinklio ašaras renka
ir raudojimas liūdnas netyla
nors padangė aukšta ir gili jau

ir pavargusios sielos atgyja
nesuvokdamos verkia ar juokias
lyg besvorės voratinklio gijos
mūsų sielos savęs neišmokusios

Pranokęs laiką ir save

ANGELĖ JAKAVONYTĖ-RUKŠTELIENĖ

Žmogus nueina Amžinybėn, bet jo šešėlis gali driektis per laiko erdves šimtus metų į priekį. Tokius žmones valstybės ir tautos vadina savo didvyriais. Lietuva per šimtmečius turėjo daug savo didvyrių, bet sovietmečiu buvo stengiamasi ištrinti juos iš tautos atminties. Nepavyko. Džiugina vis dažniau atverčiami tie istorijos puslapiai, kurie mokslininkų istorikų vadinami naujųjų laikų Lietuvos istorija. Visų pirma, tai pokario Lietuvos partizanų – laisvės kovotojų pasipriešinimo sovietinei okupacijai laikotarpis. Lietuva, ypač jos jaunimas, atranda vis naujas asmenybes, kurios buvo padengtos pilkosios užmaršties klodais.

2011 m. gruodžio 10 d. Kauno įgulos karininkų ramovėje buvo paminėtos Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės karininko ir vieno iš pokario rezistencijos vadų, pulkininko Juozo Vitkaus-Kazimieraičio 110-osios gimimo metinės. Praėjusią vasarą Žaliameškyje, Dzūkijos krašto pakrastyje, kur susirėmimuose su sovietine kariuomene žuvo šis narsus Pietų Lietuvos partizanų vadas, buvo minimos jo 65-osios žūties metinės. Gaila, kad labai šykščiai tokius faktus nušviečia mūsų žiniasklaida, kad per visą Nepriklausomybės dvidešimtmetį mūsų pedagogai vangiai domėjosi pokario Lietuvos pasipriešinimo istorija, ir tik visai neseniai į mokyklų programas buvo įtrauktas pokario laikotarpis su partizanų kovų ir tautos tremties temomis. Iki šiol tik pavieniai mokytojai, daugiausia istorikai, supažindindavo mokinius su šiuo tragišku, lemiamą reikšmę XX a. antrosios pusės visuomenės sąstingiumi ir prisitaikymui prie okupacinio režimo laikotarpiu, kuris pagimdė ir didvyrius, ir kolaborantus. Tik dabar susizgribta, kad reikia pasakoti mokiniams apie žmones, kurie praliejo savo kraują dėl Lietuvos laisvės. Partizanai tikėjo laisve, kai apie ją net pagalvoti nedrįso susigūžę kolaborantai. Deja, partizanai prisimenami tik atitinkamomis progomis. Ačiū Krašto apsaugos ministerijai, Lietuvos rezistencijos ir genocido tyrimo centrui, pavieniams entuziastams, daugiausia jau garbaus amžiaus buvusiems politiniams kaliniam ir tremtiniam, kad bent jie gaivina tautos atmintį.

Taigi šių metų gruodžio 10 dieną Kaune vyko prasmingas ir gražus renginys, kurį surengė Lietuvos krašto apsaugos ministerija ir Juozo Vitkaus-Kazimieraičio palikuonys – vaikai ir vaikaičiai. Jame dalyvavo gausus būrys Kazimieraičio giminių (vaikai, vaikaičiai su savo šeimomis, kiti giminaičiai), Krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė, Seimo nariai, Lietuvos kariuomenės atstovai, Inžinerijos bataliono, kuriam suteiktas J. Vitkaus-Kazimieraičio vardas, kariai, buvusieji Kazimieraičio bendražygiai, kurių gretos nenu-maldomai mažėja, kiti svečiai.

J. Vitkaus-Kazimieraičio žmona Genovaitė su vaikais

J. Vitkaus-Kazimieraičio vaikaičiai

Prisiminimais apie savo senelį – meile Tėvynei ir žmonėms, dorumu, sąžiningumu, darbštumu pasižymėjusį Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės mylėtoją – pasidalijo vaikaičiai, Kauno krašto ortopedų traumatologų mokslinės draugijos prezidentas, doc. dr. Linas Vitkus. Provaikaitės Marija ir Rūta senelio atminimui atliko partizanams skirtą dainą.

Priminsiu kai kuriuos Juozo Vitkaus-Kazimieraičio biografijos faktus, kad žmonės, mažai apie jį girdėję, susidarytų išsamesnį vaizdą apie žmogų, pranokusį laiką ir save. J. Vitkus gimė 1901 m. gruodžio 10 d. Mažeikių apskrityje Ketūnų kaime, ūkininko šeimoje. 1920 m. lapkritį, mokydamsis Telšių gimnazijos 6 klasėje, įstojo į Kauno karo mokyklą. 1921 m. ją baigęs buvo paskirtas į 4-ąjį Karaliaus Mindaugo pėstininkų pulką. J. Vitkus gilino žinias Kauno aukštesniuose karo technikos kursuose, mokėsi Briuselio karo vadovybės inžinerinėje mokykloje. Po studijų tarnavo Kauno inžinerijos bataliono technikos viršininku. 1938-aisiais, gavęs pulkininko leitenanto laipsnį, pradėjo dėstyti Karo mokykloje. Jis jau anuomet buvo apdovanotas Lietuvos nepriklausomybės medaliu, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinu, Šaulių žvaigžde.

1941 m. Lietuvą užplūdus sovietiniams okupantams, iš kariuomenės pasitraukė. Nacių okupacijos metais dirbo inžinieriumi, buvo pasipriešinimo abiems okupacijoms „Lietuvių fronto“ Vilniaus štabo narys, kūrė pagrindinę antinacinę bei antikomunistinę karinę „Kęstučio“ organizaciją, dėstė pagrindinėje karo mokykloje.

Antrosios bolševikinės okupacijos metais J. Vitkus organizavo partizaninę veiklą. Būdamas vos ne vienintelis tokio aukšto rango karininkas rezistenciniame sąjūdyje, jis gerai suprato politinę ir karinę organizacijos reikšmę. 1945 m. gegužę J.

Vitkus įsteigė Dzūkų grupės partizanų štabą, parengė jo dokumentus, vėliau suformavo Merkio rinktinę, kuri po jo žūties buvo pavadinta Kazimieraičio vardu. 1945 m. lapkritį įkūrė „A“ apygardą, o 1946 m. pavasarį, susitikęs su Tauro apygardos vadais, suformavo Pietų Lietuvos partizanų sritį ir buvo išrinktas jos vadu. Kazimieraitis paruošė svarbius partizanų kovos dokumentus, Lietuvos išlaisvinimo planą „Partizanų taktika ir vadovavimas“, „Partizanų dalinių rikiuotė ir vadovavimas“, karo lauko teismo nusikaltusiems ir partizanų apdova-

nojimo kovose pasižymėjusiems nuostatus bei kt.

Tuo metu buvo išleistas įsakymas dėl partizanų kovų istorijos rašymo, pats J. Vitkus-Kazimieraitis rašė Dzūkų grupės štabo dienoraštį, kuriame stengėsi tiksliai fiksuoti visus reikšmingus įvykius. Būtent jo iniciatyva 1945 m. buvo pradėta leisti „Laisvės varpo“ laikraštis atokiame Kasčiūnų kaime, tarp miškų. Ten, ant Merkio kranto, erdvioje mano senelio Juliaus Jakavonio sodyboje, kur mano tėvas Juozas, tuomet dvidešimtmetis jaunuolis, iškasė bunkerį, tapusį Kazimieraičio ir Adolfo Ramanausko-Vanago vadaviete, ir buvo spausdinamas „Laisvės varpas“. Istorinių ju numerių dabar galima pamatyti kukloje ekspozicijoje (prie atkurtos vadavietės), kurią Lietuvos atgimimo metais įrengė mano tėvas Juozas, buvęs partizanas, politinis kalinys ir tremtinys.

1946 m. balandžio 22 d. J. Vitkus pasirašė garsiąją Lietuvos partizanų deklaraciją, skelbiančią pagrindinius Lietuvos valstybingumo atkūrimo principus ir tapusią neoficialia pavergtos, bet nepasiduodančios vergovei Lietuvos konstitucija. Trumpa yra Juozo Vitkaus-Kazimieraičio kovinė biografija – tik 45 metų amžiaus sulaukęs, laisvės kovotojas Juozas Vitkus 1946 m. liepos 2 d. susirėmimo su sovietine kariuomene Žaliameškyje, netoli Liškiavos, buvo sunkiai sužeistas ir po kelių valandų mirė. Šiurpi jo palaikų išniekinimo istorija, verta tragedijos žanro. Gaila, kad tik dabar užsienyje (JAV, Kanadoje) anglų kalba ima rodytis knygos apie šį tragišką Lietuvos laikotarpį. Turiu galvoje Rūtos Šepetys knygą jaunimui „Tarp pilkų debesų“ (2010) ir Antano Šileikos romaną „Pogrindis“ (Underground, 2011). Pastaroji pripažinta viena geriausių knygų Kanadoje 2011 metais, o R. Šepetys romanas pelnė Prancūzijos jaunimo simpatijas ir literatūrinę premiją.

Adolfas Ramanauskas-Vanagas savo dienoraščiuose rašė: *Kazimieraičiui žuvus, sąjūdis neteko vieno iš aukščiausiųjų savo vadų, be galo atsidadavusio savo Tėvynei. Aš kaip pavyzdį kėliau Kazimieraičio asmenybę: žmogų, kuris visas savo dvasines ir fizines jėgas paskyrė Lietuvos išlaisvinimo kovai; karininką, kuris iki paskutinio atodūsiu tęsė duotąją priesaiką; kovotoją, kuris pelnytai buvo ir yra laikomas partizanų idealu. Jis įgijo meilę ir pagarbą visų partizanų ir jų vadų, turėjo didžiulę įtaką dėl to, kad buvo išsižadėjęs asmeniškų gerovės, be galo pasišventęs sąjūdžio reikalams, nepaprastai darbštus, teisingas, kantrus, blavius ir labai religingas žmogus...*

Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, kovotojo už laisvę nuopelnai buvo deramai įvertinti. 1997 m. Prezidento V. Adamkaus dekretu J. Vitkus-Kazimieraitis apdovanotas Vyčio Kryžiaus I laipsnio ordinu, jo vardu pavadintas Inžinerijos batalionas, gatvės Vilniuje ir Kaune.

Kazimieraičiui žuvus, sovietinė valdžia ištrėmė J. Vitkaus žmoną Genutę su šešiais mažamečiais vaikais į Irkutsko krašto Usoljės rajoną sun-

Atkelta iš 4 psl.

kiems miško darbams. Liaunos, trapios moters neįveikė Sibiro šaltis ir badas – meilė Dievui, Tėvynei, savo vaikams ir artimiesiems buvo neįveikiamas gynybinis skydas. Tokios moterys, lietuviškosios Sibiro antigonės, irgi nusipelnė rašytojų ir dramaturgų bei kino scenaristų dėmesio.

J. Vitkus-Kazimieraitis labai mylėjo savo žmoną ir vaikus. Dar studijuodamas Briuselyje, jis savo Genutei rašydavo laiškus, kupinus meilės, šviesos ir gėrio. Vieno jų, rašyto Briuselyje, ištrauką norisi tiesiog pacituoti kaip pavyzdį dabartiniam jaunimui. Tuomet žmona laukėsi kūdikio, o grįžęs trumpam į Lietuvą J. Vitkus atėjo jos aplankyti. Savo laiške vėliau jis rašė: *Mano brangioji ir mano meile, mano meile... Mano Genutė vienu momentu turėjo tikro angelo vaizdą ir taip gražaus, kuris turbūt per visą amžių iš mano akių neišnyks. Tai buvo, kada aš atėjau Tavęs aplankyti po pietų dar prieš gimdymą... Tu atrodei tada tokia graži, mažutė su melsvai violetiniu baltu chalatu ir veidu... Veidu angelo, spindinčiu begaline nekaltybe, skausmu ir meile. Tavo ašaros buvo briliantai, kurie dar labiau puošė Tavo veidelį ir taip jau spindintį kokiais tai ypatingai gražiais spinduliais. Tavo ašaros ir Tavo veido švytėjimas sukėlė manyje kažkokį maloniai skaudų jausmą. Esu įsitikinęs, kad moteris tada atgimsta visa nekaltybe, kaip kad pirmą krikšto dieną. Aš jaučiausi taip keistai, kad bijojau prie Tavęs net prisiliesti. Kad tavo skautumo, tavo nekaltybės nesutepti ir kartu širdis plyšo matant Tavo ašaras...* Taip rašė karys, grūdinęs rezistencinio karo žaidre.

Kenčianti šaltį, badą, nežinanti, kur palaidotas jos mylimas vyras, Genutė Vitkienė užaugino dorus, dvasiškai šviesius, sąžiningus, pasiaukojančius, mylinčius Dievą ir Tėvynę vaikus: penkis sūnus (Vytautą, Rimgaudą, Algimantą, Kastytį, Liudą) ir dukrą Jūratę. Iškentę Sibiro badą, šaltį ir grįžę į Lietuvą, Kazimieraičio vaikai buvo sekami oliučių KGB darbuotojų. Gal dėl šios priežasties bei kamuojami ligų anksti į Amžinybę iškeliavo jau trys Kazimieraičio sūnūs (Algimantas, Vytautas ir Kastytis). Genutė buvo tikra Lietuvos patriotė, kuri nepriekiaštavo vyrui dėl jo pagrindinės veiklos vokiečių ir sovietų okupacijos metais, jam pritarė, palaikė ir didžiavosi juo. Matyt, meilė Tėvynei užkoduota jau žmogaus genuose, kaip noras apginti tai, kas jam brangu. Visų pirma – savo artimus žmones, savo Tėvynę, gimines, draugus. Vado vėliai ir istorijos pamokos to niekada neišmokys, nes tokia meilė gimsta šeimos. J. Vitkus-Kazimieraitis buvo labai pamaldus. Bolševikai po žūties išniekino jo kūną ir Dievą, nuplėsdami nuo Kazimieraičio kaklo rožinį ir užmesdami jį ant apnuogintų sužalotų lytinių organų. Siaubingai nukankinti ir sužaloti Lietuvos partizanai, numesti miestelių aikštėse, kad įbaugintų žmones – sena bolševikinė

praktika. Po tokio viešo išniekinimo partizanai būdavo slapta užkasami žvyruobėse, pelkėse ar kitose sunkiai prieinamose vietose. Nežinomas ir Juozo Vitkaus-Kazimieraičio kapas. Tik dainose – raudose dzūkės apgieda partizanų kovą ir mirtį.

Kadangi Kazimieraitis buvo giliai tikintis žmogus, maldų jis išmokė ir partizanus. Mano tėvelį (partizaną Juozą Jakavonį-Tigrą, tuomet dar jaunuolį) jis mintinai išmokė Švč. Mergelės Marijos litanijos, kurią tėvelis kartu su kalinais kalbėdavo kalėjime. Gal Dievas, o gal Kazimieraičio išmokytos maldos apsaugojo mano tėvelį nuo mirties, ir jis išliko gyvas, iškentęs baisius kankinimus ir kančias sovietų kalėjimuose.

Meilė Dievui, Lietuvai ir žmonėms, ramybę, gėrį, nuoširdumą paveldėjo ir J. Vitkus-Kazimieraičio vaikai ir vaikaičiai, kurių yra net penkiolika. Algimanto Vitkaus žmona Rūta, gyvenanti Druskininkuose, prisimena: *Pulkininkas leitenantas J. Vitkus-Kazimieraitis norėjo, kad jo vaikai išaugtų sąžiningais ir darbščiais žmonėmis. Jis pritarė, jog nenorėtų, kad jo vaikai iškart turėtų gerą materialinį gyvenimą, bet per vargus patys siektų mokslų. Šis lemtingas testamentas išsipildė visiems šešioms jo vaikams. Jie įvykdė tėvo priešai būti sąžiningais, dorais, mylėti artimą, savo šeimą, Dievą ir Lietuvą.*

Visų Kazimieraičio palikuonių (provaikaičių yra net 29) akys spindi gerumu ir nuoširdumu, atspindinčiu jų sielos grožį. Kiekvieną kartą, pabuvojęs jų senelio paminėjimo renginiuose, pasijunti tarsi pabuvęs tarp giminių, sielai artimų žmonių, kurie, nepaisant užimamų pareigų, yra kuklūs, mieli ir inteligentiški žmonės. Matyt, stiprūs senelio genai, meilės žmogui ir dvasingumo nešėjai, nulėmė, kad net penki vaikaičiai (Jūratė, Daina, Rūta, Linas, Gintaras) baigė medicinos mokslus, kiti penki (Vilija, Adrija, Vaida, Kazys, Gytis) tapo profesionaliais muzikantais, Rasa baigė dailės studijas, dar kiti studijuoja arba sąžiningai dirba Lietuvoje.

Vaikaitis Gintaras Vitkus, įgijęs medicinos gydytojo specialybę, po keleto gydytojavimo metų pasirinko kunigystę, stengdamasis, kad Lietuvos žmonės, kuriuos dvasiškai suluošino okupacijų padariniai, atstatytų dvasinę sveikatą. Ilgą laiką jis buvo Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius, šiuo

J. Vitkaus-Kazimieraičio artimieji prie skulptoriaus A. Teresiaus sukurtos koplytstulpio Merkinės partizanų memoriale – Kryžių kalnelyje

metu – jėzuitų provincijolas Lietuvai ir Baltijos šalims. Provaikaitė Dalia papasakojo, kad su draugais žaidžia tokį „žaidimą“ – kasdien dienaštyje užrašo, ką gero ir gražaus patyrė gyvendama Lietuvoje, ir po to apsikeičia tokia dienaštyje su draugais – taigi sužino, ką ir kitas gero ir gražaus atrado savo Tėvyneje...

Kiekvienais metais Kazimieraičio vaikai su vaikaičiais ir provaikaičiais aplanko Dzūkijoje atkurtus bunkerius ir tas vietas, kur už Lietuvos laisvę kovojo jų tėtis, senelis, prosenelis. Bet iki šiol gausi J. Vitkaus-Kazimieraičio šeima negali uždegti žvakutės ant Pietų Lietuvos partizanų vado kapo, kadangi iki šiol niekas nežino, kur yra užkastas jo kūnas. Šeima tiki, kad pagaliau ateis ta diena, kada galės uždegti žvakutę ir pasimelsti prie jo kapo. Artimieji tiki ir tuo, kad kada nors bus sukurtas išsamus dokumentinis filmas apie Dzūkijos partizaninį judėjimą, kad bus pastatytas monumentas Dzūkijos partizanams. Jau tradicija tapo kasmet sausio 12–13 dienomis organizuoti žygį iš Marcinkonių iki partizano Kazimieraičio vadvietės prie Skroblaupelio Rudnelės kaime. Vis daugiau Lietuvos jaunimo domisi savo Tėvynės istorija ir aplanko partizanų kovų vietas. Druskininkų tremties ir rezistencijos muziejaus direktorius Gintaras Kazlauskas yra parengęs maršrutą „Partizanų takais“. Ekskursijos metu galima susipažinti su atkurtais bunkeriais ir išgirsti dar gyvų istorijos liudytojų prisiminimus. Manau, kad tokios ekskursijos yra ypač reikalingos jaunimui, kad suprastų, kokia buvo Lietuvos laisvės kaina, kad nenorėtų palikti Tėvynės sunkiu jos atkūrimo metu, ieškodami užjūriuose tik baltesnės duonos ir kitokių materialinių gėrybių. Lietuvoje būtent dabar labai reikalingos jaunos rankos, doros širdys, sąžiningi darbuotojai. □

Prieš kelias savaites pasirodė naujas „Lituanus“ žurnalo numeris. Penkiasdešimt septynerius metus anglų kalba leidžiamas žurnalas pasaulį supažindina su Lietuvos kultūros lobiais. Šiame žiemos numeryje rasite daug originalios medžiagos bei diskusijas žadinančių minčių.

Thomas F. Broden, Purdue universiteto profesorius, aptaria vieno iškiliausių Lietuvos ir Prancūzijos mokslininkų, semiotiko Algirdo Juliaus Greimo biografiją. Prieš daugelį metų su A. J. Greimu Paryžiuje susipažinęs ir pas jį studijavęs, Brodenas pabrėžia nepriklausomos Lietuvos ir Antrojo pasaulinio karo įtaką Greimo asmenybės ir kūrybos raidai. Žurnale „Lituanus“ spausdinamas straipsnis – tai tik įvadas į Brodeno rašomą A. J. Greimo biografiją, su kuria vėliau bus galima nuodugniau susipažinti. Domėjimasis Greimu – didelis, ir tai patvirtina faktas, kad „Lituanus“ leidėjai Greimo pasekėjams („greimininkams“) turėjo skubiai parūpinti penkiasdešimt šio numerio kopijų.

Patrick Chiura, University of Akron profesorius ir šio „Lituanus“ numerio redaktorius, pristato Rolando Pavilionio verstą Henry Davido Thoreau „Walden; or Life in the Woods“ („Waldenas, arba gyvenimas miške“). R. Pavilionis, kaip ir T. F. Brodenas, stažavosi Paryžiaus Sorbonos universitete pas profesorių Greimą. Dar sovietmečiu, 1985 metais, Pavilionis, sužavėtas XIX a. JAV rašytojo „Waldeno“, išvertė šį kūrinių į lietuvių kalbą. Šis dabar primirš-

Šventėms – naujas „Lituanus“ numeris

Hokusajus. Didžioji Kanagawos banga

tas vertimas anuomet susilaukė didelės sėkmės – dvidešimties tūkstančių egzempliorių tiražas buvo greitai išpirktas, o antrąją laidą sovietinė valdžia spausdinti draudė. Chiura, į anglų kalbą versdamas Pavilionio parašytą įžangą „Būti“ reiškia nepaklusti absurdui“, pastebi, kad Pavilionis ne tik sovietinei Lietuvai atskleidė „Waldeno“ prasmę, bet ir išpėjo žmones apie plintančio materializmo grėsmę.

Apie genialią M. K. Čiurlionio kūrybą nemažai rašyta. Tačiau Antanas Andrijauskas, Vilniaus meno akademijos ir Vilniaus universiteto Orientalistikos centro profesorius, atranda naujos medžiagos apie Tolimųjų Rytų Azijos įtaką Čiurlionio daili.

Šiame „Lituanus“ numeryje taip pat galima susipažinti su šiuolaikine literatūra: spausdinama Aurido Jociaus esė apie sausio 13-ąją, poetės Sonatos Paliulytės, poetų Kerry Shawno Keyso ir Lauryno Katkaus eilės. Pristatomos ir knygų recenzijos bei dailės darbų iliustracijos.

Keturiskart per metus pasirodančio žurnalo prenumeratos kaina – tik 20 dol. Galite jį užsisakyti internetu – www.lituanus.org Taip pat galite paštu siųsti čekį: Lituanus Foundation, Inc., 47 W. Polk St. Suite 100–300, Chicago, IL 60605. Nauji prenumeratoriai gaus liaudies dainų kompaktinį įrašą. Žurnalo internetinėje svetainėje rasite ir seniau išspausdintus straipsnius, taip pat ir pirmuosius 1954 metų numerius.

„Lituanus“ informacija

